

RECOMANEM

Materials i recursos d'interès recomanats per l'ICIP

Web

International Center for Transitional Justice

Parlar de Comissions de la Veritat i de justícia transicional ens duu inevitablement a fer referència a [l'International Center for Transitional Justice \(ICTJ\)](#), una organització internacional especialitzada en justícia transicional que els darrers mesos està celebrant el seu 15è aniversari. Des de la seva creació l'any 2001, l'objectiu del centre ha estat ajudar les societats en procés de transició a afrontar les violacions dels drets humans del passat i a construir confiança en les noves institucions que han de vetllar per la seva protecció. Per assolir aquest objectiu l'ICTJ ofereix assistència tècnica i coneixement a governs i institucions de l'àmbit local, estatal i internacional i treballa amb víctimes, activistes i organitzacions de la societat civil. A més, compta amb un potent equip de recerca que periòdicament analitza els avenços en matèria de justícia transicional d'arreu del món i en publica els resultats.

Bona part de la feina duta a terme per l'organització està recollida al seu web, que es pot consultar en castellà, anglès i àrab. L'espai està estructurat en cinc apartats, dels quals destaquen "Notícies", "La nostra feina", "Publicacions" i "Multimèdia". El primer, a banda de recollir l'activitat del centre, és un espai de difusió amb un gran nombre d'articles d'actualitat sobre casos de violacions de drets humans i experiències de justícia transicional. La majoria estan escrits per experts en la matèria amb un llenguatge de fàcil comprensió i una gran profunditat.

A "La nostra feina" es defineixen els eixos que cobreix el centre: Justícia penal; Reparacions; Veritat i Memòria; Reforma institucional; Justícia de gènere, i Infantesa i

Joventut. A cada un s'explica quina implicació tenen en la justícia transicional i es detallen accions dutes a terme per l'ICTJ. Finalment, l'apartat de "Publicacions" és un immens catàleg amb més de 400 entrades en el qual es poden trobar des d'informes a llibres i estudis, mentre que "Multimèdia" recull material interactiu i audiovisual com entrevistes i reportatges fotogràfics.

L'ICTJ ha ofert assistència a comissions de la veritat de diversos països i ha participat en les posteriors implementacions de reparacions. A partir de la seva experiència ha elaborat múltiples materials, entre els quals destaquem:

Truth Seeking: Elements of Creating an Effective Truth Commission. Juntament amb socis estatals del Brasil i el PNUD, el centre va publicar l'any 2013 aquest manual per guiar les Comissions de la Veritat en els aspectes principals de les seves actuacions. Tracta temes relacionats amb els objectius, les operacions, la protecció de testimonis, etc.

Strengthening Indigenous Rights through Truth Commissions: A Practitioner's Resource. Es tracta d'una síntesi de les lliçons apreses de contextos com ara el Canadà, Costa d'Ivori, Guatemala i el Nepal per a l'enfortiment dels drets de les comunitats indígenes. A més a més, ofereix recursos per a futurs processos en aquest àmbit.

Perú: Un espejo doloroso. Reportatge que reflexiona sobre l'impacte que ha tingut el treball de la Comissió de la Veritat i la Reconciliació del Perú deu anys després de la publicació de l'informe final.

Document

Bibliografia sobre Comissions de la Veritat i Reconciliació

A través d'aquest dossier, la Biblioteca de l'Institut Català Internacional per la Pau suggereix algunes de les obres més rellevants que disposa sobre Comissions de la Veritat i Reconciliació al fons de la nostra biblioteca. Totes es troben a la vostra disposició i disponibles en préstec.

La Biblioteca de l'ICIP està situada al carrer Tapineria 10, 1ra planta de Barcelona, i és un centre especialitzat en temàtica de cultura de pau, seguretat i conflictes de

referència en aquest àmbit a Catalunya.

Llibre

***Verdades silenciadas*, de Priscilla B. Hayner**

El llibre *Verdades silenciadas* neix a partir d'una profunda investigació de Priscilla Hayner sobre Comissions de la Veritat. Hayner és cofundadora del *Internacional Center for Transitional Justice* (ICTJ) i és coneguda per la seva àmplia experiència en mesures oficials per a la recerca de la veritat en transicions polítiques.

L'obra és una important contribució a la comprensió sobre els nous horitzons de protecció dels drets humans i resulta una guia per a l'acció per a aquelles societats que decideixen afrontar llegats històrics d'atrocitats massives, ja que reuneix una àmplia exploració de diferents comissions de la veritat d'arreu del món. L'estudi de casos recull gairebé totes les experiències de recerca de la veritat de les darreres tres dècades, des de Sudàfrica fins al Canadà, passant per Xile, Guatemala o el Salvador. La metodologia és d'anàlisi comparada d'experiències històriques, a partir d'entrevistes amb els actors principals i de revisió de documents.

Al llarg de les pàgines, Priscilla Hayner desenvolupa una anàlisi rigorosa i reflexiva dels dilemes, les diferents opcions i les concessions que són a vegades necessàries en el camí per afrontar el passat. Lluny de justificar l'oblit, la negació o la impunitat, el llibre exposa amb realisme les dificultats, els riscos i els obstacles que pot presentar el reclam i la satisfacció del "dret a la veritat".

El llibre esdevé una obra imprescindible sobre justícia transicional, que ja en la seva versió original anglesa es va convertir fa uns anys en un manual de referència sobre la veritat com a imperatiu ètic davant de crims contra els drets humans.

Verdades silenciadas està [disponible en préstec](#) a la Biblioteca de l'ICIP.

Informe

La verdad de las mujeres

L'informe [La verdad de las mujeres. Víctimas del conflicto armado en Colombia](#) constitueix un esforç col·lectiu per recollir una memòria i una veritat de les víctimes del conflicte

armat colombià. L'informe ens explica una experiència. És una investigació en el camp dels drets humans que posa èmfasi en l'experiència de les víctimes. Descriu un procés realitzat per més de mil dones i coordinat per la Ruta Pacífica de las Mujeres. L'informe posa les veus d'aquestes dones al centre del procés de construcció d'una veritat narrada per elles mateixes i que forma part de la història recent de Colòmbia.

La iniciativa de crear aquest informe va ser impulsada per la Ruta Pacífica de las Mujeres, un moviment feminista que va sorgir l'any 1996 i que aglutina a més de 300 organitzacions i grups de dones colombianes. Aquest moviment treballa per la tramitació negociada del conflicte armat a Colòmbia, per la visibilitat dels efectes de la guerra a la vida de les dones i per l'exigibilitat dels drets a la veritat, la justícia, la reparació i la reconstrucció de la memòria històrica individual i col·lectiva i la no repetició.

Documental

Long Night's Journey into Day

Long Night's Journey into Day (2000) és un documental que ens trasllada a l'escenari postapartheid de Sudàfrica, país que busca reconciliar-se a través de la recerca de la veritat i que tracta de construir una pau duradora després de 40 anys de segregació racial.

El documental, dirigit per Frances Reid i Deborah Hoffmann, analitza el desenvolupament de la Comissió de la Veritat i la Reconciliació de Sudàfrica i les actuacions del govern democràtic dirigides a considerar l'amnistia per als autors de crims comesos sota el sistema d'apartheid. L'obra es va realitzar al llarg de dos anys i mig i recull els testimonis de diversitat d'actors i les trobades entre familiars de víctimes i perpetradors de quatre casos diferents: l'homicidi de l'activista antiapartheid Amy Biehl i de quatre activistes a la localitat de Cradock, el bombardeig del bar Magoo i els crims comesos al suburbi de Guguletu.

La Comissió de la Veritat i les històries que es reflecteixen al documental revisen i subratllen algunes de les més profundes qüestions morals i ètiques relacionades amb la justícia, la veritat, el perdó i la capacitat de resiliència per intentar que víctimes i perpetradors de la violència coexisteixin en harmonia.

Aquest treball va ser guardonat amb el Gran Premi del Jurat del Festival de Cinema de Sundance com a millor documental.

Pel·lícula

La teta asustada

La Fausta és una noia que pateix la malaltia de “la teta asustada”, un trastorn que es contrau a través de la llet materna de les dones que van patir abusos o van ser violades durant els anys que el Perú va ser sacsejat pel terrorisme. Aquesta condició fa que la Fausta tingui por constantment i li costi relacionar-se amb la gent que l’envolta, però a partir de la mort de la seva mare haurà d’afrontar les seves pors per intentar tirar endavant.

La història de la protagonista de *La teta asustada*, pel·lícula dirigida per Claudia Llosa, està estretament relacionada amb un dels períodes més foscos del Perú. Fa referència al terror que es va viure al país entre les dècades de 1980 i del 2000, amb milers d’assassinats i violacions dels drets humans. Amb l’objectiu d’investigar la violència armada interna que va tenir lloc durant aquell període, l’any 2001 es va establir al país una Comissió de la Veritat i la Reconciliació.

Documental

Guatemala. Rescatant la memòria

Guatemala va patir un llarg conflicte armat, amb dictadures militars incloses, des dels anys 60 fins el 1996, quan es van signar els acords de pau. La repressió de l’exèrcit contra estudiants i militants d’esquerreres urbans i contra la població camperola, majoritàriament indígena, va causar centenars de milers de víctimes mortals. El país va comptar amb dues comissions de la veritat, una impulsada per l’ONU i l’altra per l’església.

Guatemala. Rescatant la memòria plasma la batalla permanent contra l’oblit i per la justícia que encara avui, setze anys després dels acords de pau, es lliura al país. Segons la Comissió per a l’Esclariment Històric (CEH), la xifra total de morts i desapareguts és de més de 200.000. Les associacions pels drets humans denuncien que l’exèrcit va organitzar i dur a terme un genocidi de la població indígena d’origen maia, amb milers

d'assassinats, un milió i mig de camperols desplaçats internament i uns 450.000 refugiats a Mèxic. Es calcula que el 92% de les víctimes eren civils.

El documental, produït per l'Associació de Periodisme Fora de Quadre i el col·lectiu de periodistes Contrast, explica a partir dels testimonis de víctimes i d'experts com s'està duent a terme el procés de recuperació de la memòria. A contracorrent i sense suport de l'Estat, institucions com l'Arxiu Històric de la Policia Nacional, el Centre per a l'Acció Legal en Drets Humans o la Fundació d'Antropologia Forense treballen per reparar les víctimes que encara busquen una pista, les restes o els culpables de la desaparició d'un familiar.

© Generalitat de Catalunya